

Apostolische Brief

Summorum pontificum

uitgevaardigd als motu proprio

over het gebruik van de Romeinse liturgie

van vóór de hervorming van 1970

De zorg van de pausen is het tot nu toe altijd geweest dat door de Kerk van Christus aan de Goddelijke Majesteit een waardige eredienst wordt opgedragen “tot lof en eer van zijn naam” en “tot welzijn van heel zijn heilige Kerk”.

Sinds onheuglijke tijden dient, evenals voor de toekomst, het uitgangspunt te worden bewaard “volgens welk elke particuliere Kerk moet overeenstemmen met de universele Kerk, niet alleen wat betreft de geloofsleer en de sacramentele tekenen, maar ook wat betreft de algemeen door de apostolische en ononderbroken overlevering aanvaarde gebruiken, die bewaard dienen te blijven niet alleen om dwalingen te vermijden, maar ook om het geloof ongeschonden over te leveren, want de regel van het gebed (*Lex orandi*) van de Kerk beantwoordt aan de regel van het geloof (*Lex credendi*)”.¹

Onder de pausen die zulk een verschuldigde zorg aan de dag hebben gelegd, munt de naam uit van de heilige Gregorius de Grote. Hij heeft ervoor gezorgd dat zowel het katholieke geloof, alsook de

schatten van de eredienst en de cultuur die de Romeinen uit de voorafgaande eeuwen hadden verzameld, werden doorgegeven aan de nieuwe Europese volken. Hij gaf opdracht om de vorm van de heilige liturgie – zowel van het misoffer als van het goddelijk officie –, zoals deze in de stad Rome werd gevierd, vast te leggen en te bewaren. Hij ondersteunde in het bijzonder de monniken alsook de monialen die dienden onder regel van de heilige Benedictus en overall samen met de verkondiging van het evangelie door hun leven ook deze zeer heilzame zin van de regel illustreerden “dat niets boven de eredienst aan God mag worden gesteld” (hoofdstuk 43). Op deze wijze heeft de heilige liturgie volgens Romeins gebruik niet enkel het geloof en de vroomheid, maar ook de cultuur van vele volken bevrucht. Het staat in elk geval vast dat de

1. *Institutio generalis Missalis Romani* (Editio tertia, 2002), 397 (Nederlandse vertaling (*Algemeen statuut van het Romeins mismaal*) in: *Liturgische Documentatie*, 3 ('s-Hertogenbosch, 2004), 192).

Latijnse liturgie van de Kerk met haar verschillende vormen in alle eeuwen van de christelijke tijd zeer veel heiligen heeft gestimuleerd in het geestelijke leven, en zoveel volken heeft versterkt in de deugd van de godsdienst en hun vroomheid heeft bevrucht.

Verskillende andere pausen hebben in de loop der eeuwen bijzondere zorg eraan besteed dat de heilige liturgie deze taak nog doeltreffender zou vervullen, onder wie de heilige Pius V uitmunt. Op aansporing van het Concilie van Trente heeft hij met grote pastorale ijver de gehele eredienst van de Kerk vernieuwd, de uitgave verzorgd van de verbeterde liturgische boeken, “hervormd naar de norm van de vaders”, en aan de Latijnse Kerk gegeven om te gebruiken.

Onder de liturgische boeken van de Romeinse ritus komt de eerste plaats toe aan het *Missale Romanum*, dat in de stad Rome is ontstaan en in de volgende eeuwen geleidelijk vormen heeft aangenomen die grote gelijkenis vertonen met de vorm die in meer recente tijden geldt.

“Ditzelfde doel hebben in de loop van de tijd de pausen nagestreefd toen zij riten en liturgische boeken aan de nieuwe tijden aanpasten of invoerden en vervolgens, vanaf het begin van deze eeuw, een uitgebreider herziening zijn begonnen.”² Zo handelden onze voorgangers Clemens VIII, Urbanus VIII, de heilige Pius X,³ Benedictus XV, Pius XII en de zalige Johannes XXIII.

In meer recente tijden heeft het Tweede Vaticaanse Concilie echter de wens tot uitdrukking gebracht dat met de verschuldigde inachtneming van en eerbied voor de goddelijke eredienst deze weer

zou worden herzien en aangepast aan de noden van onze tijd. Door dit verlangen bewogen, heeft onze voorganger paus Paulus VI in het jaar 1970 de herziene en gedeeltelijk vernieuwde liturgische boeken voor de Latijnse Kerk goedgekeurd, die overal ter wereld zijn vertaald in zeer veel volkstalen en die door bisschoppen alsook door priesters en gelovigen met instemming zijn ontvangen. Johannes Paulus II gaf zijn erkenning aan de derde uitgave van de standaardeditie van het Romeins missaal. Op deze wijze hebben de Romeinse pausen ervoor gezorgd dat “het *gebouw* van de liturgie ... opnieuw in de luister van zijn waardigheid en harmonie” zou verschijnen.⁴

In sommige streken bleven en blijven echter niet weinig gelovigen met zo'n grote liefde en gevoel gehecht aan de vroegere liturgische vormen, die hun cultuur en hun geest zo grondig hebben doordrongen, dat paus Johannes Paulus II, bewogen door pastorale zorg voor deze gelovigen, in het jaar 1984 met het bijzondere indult *Quattuor abhinc annos*, opgesteld door de Congregatie voor de Goddelijke Eredienst, de mogelijkheid toestond om het Romeins missaal te gebruiken dat in 1962 werd uitgegeven door Johannes XXIII; Johannes Paulus II spoorde in het jaar 1988 met het Motu Proprio *Ecclesia Dei* de bisschoppen wederom aan om op ruime schaal en overvloedig gebruik te maken van zulke mogelijkheid ten gunste van alle gelovigen die hierom vroegen.

Nadat onze voorganger Johannes Paulus II reeds lange tijd de dringende verzoeken van deze gelovigen nauwkeurig had overwogen en ook wij geluisterd hebben naar de vaders kardinalen in het op 23 maart 2006 gehouden consistorie, beslissen wij

2. Johannes Paulus II, apostolische Brief *Vicesimus quintus annus* (4 december 1988), 3, in: *AAS* 81 (1989), 899 (Nederlandse vertaling in: *Kerkelijke documentatie*, 17/8 (oktober 1989), 504.

3. *T.a.p.*

4. Pius X, Motu Proprio *Abhinc duos annos* (23 oktober 1913), in: *AAS* 5 (1913), 449-450; vgl. *Vicesimus quintus annus*, 3, in: *t.a.p.* (Nederlandse vertaling in: *t.a.p.*).

na rijp beraad, onder aanroeping van de heilige Geest en in vertrouwen op Gods hulp, met de onderhavige apostolische brief het volgende:

Art. 1. Het *Missale Romanum* dat door Paulus VI werd gepromulgeerd is de gewone uitdrukking van de *Lex orandi* van de katholieke Kerk van de Latijnse ritus. Het *Missale Romanum* dat door de heilige Pius V werd gepromulgeerd en door de zalige Johannes XXIII opnieuw werd uitgegeven, dient te worden beschouwd als de buitengewone uitdrukking van dezelfde *Lex orandi* van de Kerk en wegens het eerbiedwaardige en oude gebruik ervan de verschuldigde eer te genieten. Deze twee uitdrukkingen van de *Lex orandi* van de Kerk zullen allerminst tot een verdeeldheid in de *Lex credendi* van de Kerk leiden; het zijn immers twee gebruiken van de ene Romeinse ritus.

Het is derhalve toegestaan om het misoffer te vieren als buitengewone vorm van de liturgie van de Kerk volgens de standaardeditie van het Romeins missaal van 1962 die door de zalige Johannes XXIII is gepromulgeerd en nooit is afgeschaft. De voorwaarden, gesteld door de voorafgaande documenten *Quattuor abhinc annos* en *Ecclesia Dei* voor het gebruik van dit missaal, worden echter als volgt gewijzigd:

Art. 2. In vieringen van de mis zonder volk kan elke seculiere of reguliere katholieke priester van de Latijnse ritus ofwel het Romeins missaal gebruiken dat door de zalige paus Johannes XXIII in 1962 is uitgegeven, ofwel het Romeins missaal dat is gepromulgeerd door paus Paulus VI in 1970, en wel op elke willekeurige dag, behalve tijdens het heilig Triduum. Voor zulk een viering volgens het ene of het

andere missaal heeft de priester geen toestemming nodig van de Heilige Stoel, noch van zijn ordinaris.

Art. 3. Indien gemeenschappen van instituten van gewijd leven en gezelschappen van apostolisch leven – hetzij van pauselijk, hetzij van diocesaan recht – in de conventsviering of de viering van de communautiteit de heilige mis wensen te vieren in de eigen oratoria volgens de editie van het in 1962 gepromulgeerde Romeins missaal, is dit hun toegestaan. Indien een individuele gemeenschap of geheel een instituut of gezelschap dergelijke vieringen dikwijls, meestal of permanent wil houden, is het de zaak van de hogere oversten hierin te beslissen naar de norm van het recht en overeenkomstig de particuliere wetten en statuten.

Art. 4. Tot de vieringen van de heilige mis waarvan hierboven sprake is in art. 2, kunnen met inachtneming van de rechtsvoorschriften, ook christengelovigen worden toegelaten die uit eigen beweging daarom vragen.

Art. 5 § 1. In de parochies waar onafgebroken een groep gelovigen bestaat die de vroegere liturgische traditie aanhangen, dient de pastoor hun verzoek om de heilige mis te vieren volgens de ritus van het in 1962 uitgegeven Romeins missaal van harte in te willigen. Hij dient ervoor te zorgen dat het welzijn van deze gelovigen harmonisch in overeenstemming wordt gebracht met de gewone pastorale zorg voor de parochie door onder leiding van de bisschop volgens canon 392 onenigheid te vermijden en de eenheid van de gehele Kerk te bevorderen.

§ 2. De viering volgens het missaal van de zalige Johannes XXIII kan plaatsvinden

op weekdays; op zon- en feestdagen kan echter slechts eenmaal een dergelijke viering worden gehouden.

§ 3. Voor de gelovigen en de priesters die erom vragen, dient de pastoor vieringen in deze buitengewone vorm ook toe te staan voor bijzondere omstandigheden, zoals huwelijken, uitvaart of vieringen bij een bepaalde gelegenheid, bijvoorbeeld bedevaarten.

§ 4. Priesters die het missaal van de zalige Johannes XXIII gebruiken, moeten bekwam zijn en niet verhinderd door het recht.

§ 5. In kerken die geen parochie- of conventskerk zijn, komt het aan de rector van de kerk toe om toestemming te verlenen met betrekking tot het bovenvermelde.

Art. 6. In missen die met het volk worden gevierd volgens het missaal van de zalige Johannes XXIII, kunnen de lezingen ook in de volkstaal worden verkondigd, onder gebruikmaking van de edities die door de Heilige Stoel zijn erkend.

Art. 7. Waar een of andere groep lekenge-
lovigen, niet van de pastoor zou hebben
verkregen waarom zij volgens art. 5 § 1
vraagt, dient zij de diocesane bisschop
hiervan op de hoogte te stellen. De bis-
schop wordt met klem verzocht om aan
hun wens gehoor te geven. Indien hij niet
kan zorgen voor zulke viering, dient de
zaak te worden doorverwezen naar de
Pauselijke Commissie 'Ecclesia Dei'.

Art. 8. Een bisschop die zorg wil dragen
voor dergelijke verzoeken van christenge-
lovige leken, maar omwille van verschil-
lende redenen wordt verhinderd, kan de
zaak toevertrouwen aan de Pauselijke

Commissie 'Ecclesia Dei', die hem met
raad en daad ter zijde zal staan.

Art. 9 § 1. De pastoor kan eveneens na
alles goed te hebben afgewogen toestem-
ming verlenen om gebruik te maken van
het vroegere rituale bij de bediening van
de sacramenten van het doopsel, het hu-
welijk, de biecht en de ziekenzalving, in-
dien het zielenheil dit aanraadt.

§ 2. Aan ordinarissen wordt de bevoegd-
heid verleend om het sacrament van het
vormsel te vieren met gebruikmaking van
het oude Romeinse pontificale, indien het
zielenheil dit aanraadt.

§ 3. Clerici die een heilige wijding hebben
ontvangen, is het ook toegestaan om het
Romeins brevier te gebruiken dat in 1962
door de zalige Johannes XXIII werd ge-
promulgeerd.

Art. 10. Het is de plaatselijke ordinaris
toegestaan, indien hij dit opportuun acht,
om een personele parochie volgens can.
518 op te richten voor vieringen volgens
de vroegere vorm van de Romeinse ritus
of met inachtneming van de rechtsvoor-
schriften een rector of kapelaan te benoe-
men.

Art. 11. De Pauselijke Commissie 'Ecclesia
Dei', die door Johannes Paulus II in 1988⁵
werd opgericht, gaat verder met de uitoe-
fening van haar taak. Deze commissie zal
de vorm, de taken en de normen voor het
handelen krijgen die de paus haar zal toe-
kennen.

Art. 12. Deze commissie zal naast de
bevoegdheden die zij reeds geniet, het ge-
zag van de Heilige Stoel uitoefenen door
te waken over de naleving en de toepas-
sing van deze beschikkingen.

5. Vgl. Johannes
Paulus II, *Motu
Proprio Ecclesia
Dei* (2 juli 1988),
6, in: *AAS* 80
(1988), 1498.

Wij geven hierbij opdracht dat al wat door ons in dit Motu Proprio is besloten, rechtskracht en gelding heeft en vanaf 14 september van dit jaar, het feest van de kruisverheffing, in acht wordt genomen.

Dit alles geldt ongeacht welke tegengestelde bepalingen ook.

Gegeven te Rome, bij de St. Pieter, op de zevende dag van de maand juli, in het jaar des Heren 2007, het derde jaar van ons pontificaat.

Benedictus XVI

© Copyright 2007 – Libreria Editrice Vaticana / R.-K. Kerkgenootschap in Nederland

Vertaling: H.M.G. Kretzers / J. Vijgen, in samenwerking met de NRL.